

Číslo konania: PUSR-2021/21214-3/94753/VRC
Bratislava, 15. 11. 2021

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky (ďalej iba „Pamiatkový úrad SR“) ako miestne a vecne príslušný správny orgán v zmysle ustanovenia § 9 ods. 3 a § 10 ods. 2 písm. e) zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej iba „pamiatkový zákon“) vydáva podľa § 15 ods. 1 pamiatkového zákona v súlade s ustanovením § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej iba „správny poriadok“) toto

rozhodnutie:

Pamiatkový úrad SR podľa ustanovenia § 15 ods. 1 pamiatkového zákona
v spojení s ustanovením § 2 ods. 2 pamiatkového zákona

vyhlasuje za národnú kultúrnu pamiatku

dom ľudový vo Veľkom Mederi, okr. Dunajská Streda, na Ružovej ul., súp. č. 179, orient. č. 23,
na parc. reg. C KN č.: 3696/417 (druh pozemku zastavaná plocha a nádvorie), k. ú. Veľký Meder.

V zmysle listu vlastníctva č. 2287 sú stavba vedená ako „vlastivedný dom“ a pozemok vo výlučnom vlastníctve Mesta Veľký Meder, Komárňanská 9/207, Veľký Meder, PSČ 932 01, SR.

Odôvodnenie:

V zmysle § 2 ods. 3 pamiatkového zákona je kultúrna pamiatka podľa tohto zákona hnutelná vec alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnu pamiatku.

Pamiatkový úrad SR začal dňa 25. 10. 2021 správne konanie vo veci vyhlásenia domu ľudového (ďalej aj ako „predmetný objekt“) za národnú kultúrnu pamiatku na základe Podkladu na vyhlásenie nehnuteľnej veci za národnú kultúrnu pamiatku (ďalej len „podklad“), ktorý vypracoval Krajský pamiatkový úrad Trnava z vlastného podnetu a podnetu vlastníka – mesta Veľký Meder.

Účastníkovi konania mestu Veľký Meder bolo oznámenie o začatí správneho konania spolu s podkladom doručené dňa 25. 10. 2021. K oznámeniu o začatí správneho konania a podkladu sa účastník konania nevyjadril.

Pamiatkový úrad SR v priebehu správneho konania zistil skutočný stav veci tak, ako to ustanovuje § 32 ods. 1 správneho poriadku, pričom vychádzal najmä z predloženej charakteristiky predmetného objektu, a následne posúdil splnenie kritérií podľa § 15 ods. 1 pamiatkového zákona, podľa ktorého sa vec, ktorá má pamiatkovú hodnotu, vyhlasuje za národnú kultúrnu pamiatku. Keďže podklad pre vyhlásenie národnej kultúrnej pamiatky jednoznačne preukázal pamiatkovú hodnotu, ktorou je podľa § 2 ods. 2 pamiatkového zákona súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany, došlo k splneniu kritérií na vyhlásenie predmetného objektu za národnú kultúrnu pamiatku vo verejnom záujme.

Pamiatkový úrad SR vychádza zo skutočnosti, že predmetný objekt, pochádzajúci z 1. polovice 19. storočia, je reprezentantom zanikajúceho typu ľudového domu, charakteristického pre podunajskú oblasť južného Slovenska, so špecifickými znakmi ľudovej architektúry Žitného ostrova. Zachováva tradičný druh stavebného materiálu, strešnej krytiny a pôvodné stavebné techniky, pôvodnú hmotovo-priestorovú skladbu a pôdorysnú dispozíciu, ktoré sú charakteristické pre obce južnej časti Žitného ostrova. Objekt vzhľadom na zachované materiálové, konštrukčné, dispozičné a výrazové riešenie nositeľom významných kultúrno-historických hodnôt. Skutočnosť, že ľudový dom je využívaný na expozičné účely, určuje pozitívnu perspektívu zachovania jeho pamiatkových hodnôt. V roku 2000 bol mestom Veľký Meder obnovený a slúži ako múzeum – Vlastivedný dom. V súčasnosti je objekt v dobrom stavebno-technickom stave.

Želiarsky dom bol podľa datovania na meštarnici prednej izby postavený v roku 1836. Postavil ho István Lovas s manželkou Máriou N. Tóth Mikolai. Do tohto obdobia spadá jeho pôdorysná a dispozičná skladba, konštrukčné, materiálové a tvaroslovné riešenie a celkový slohový výraz. Ľudový dom je jednopodlažný s obdĺžnikovým pôdorysom. Zastrešený je sedlovou strechou s nahladko ukladanou trstinovou krytinou. Predný a zadný štít je debnený z vertikálnych drevených dosák. Dispozícia ľudového domu je štvordielna, štvorpriestorová, s dispozičným usporiadaním priestorov: predná izba – pitvora – zadná izba – komora. Do domu sa vstupuje prostredníctvom pitvora, komora je samostatne prístupná z dvora. V zadnej časti pitvora je situovaná čierna kuchyňa s chlebovou pecou, murovaným sporákom a kotlískom. Murovaný sporák s rúrou sa taktiež nachádza aj v zadnej izbe. Podlahy v objekte sú z udusanej hliny a drevené doskové, stropy trémové so záklopom. V okenných a dverových otvoroch sú osadené historické výplne s pôvodnými kovami.

Predmetný objekt disponuje významnými pamiatkovými hodnotami v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona a ktorých zachovanie predstavuje verejný záujem. Určujúcimi hodnotami objektu sú:

Historická a spoločenská hodnota: Vzhľadom na dobu vzniku, v prvej polovici 19. storočia (1836), má objekt historickú hodnotu. Je dokladom vývoja kultúry daného regiónu. Predstavuje a prezentuje spôsob bývania, života a hospodárenia nižšej vrstvy obyvateľstva danej obce a regiónu. V súčasnosti slúži ako vlastivedné múzeum, prezentujúce spôsob života sedliakov v období konca 19. a začiatku 20. storočia. Dom je zapísaný v zozname pamätihodností mesta.

Urbanistická hodnota: Dom je jedným z mála zachovaných historických budov z pôvodnej zástavby obce a danej lokality.

Architektonická a umelecko-remeselná hodnota: Zachovaný je výraz a členenie fasád, pôvodná dispozícia a hmota stavby/hmotovo-priestorová skladba objektu, materiálové a konštrukčné riešenie domu, horizontálne a vertikálne konštrukcie, architektonické a remeselné detaily (murované pece so sporákom, drevené výplne dverových a okenných otvorov), čierna kuchyňa. Objekt vypovedá o dobových stavebných technológiách.

V zmysle § 27 ods. 1 pamiatkového zákona základná ochrana kultúrnej pamiatky je súhrn činností a opatrení vykonávaných na predchádzanie ohrozeniu, poškodeniu, zničeniu alebo odcudzeniu kultúrnej pamiatky, na trvalé udržiavanie dobrého stavu vrátane prostredia kultúrnej pamiatky a na taký spôsob využívania a prezentácie, ktorý zodpovedá jej pamiatkovej hodnote a technickému stavu. Pričom obnova kultúrnej pamiatky podľa pamiatkového zákona je súbor špecializovaných odborných činností, ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia a rekonštrukcia kultúrnej pamiatky alebo jej časti.

Podľa § 27 ods. 2 pamiatkového zákona v bezprostrednom okolí nehnuteľnej kultúrnej pamiatky nemožno vykonávať stavebnú činnosť ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky. Bezprostredné okolie nehnuteľnej kultúrnej pamiatky je priestor v okruhu desiatich metrov od nehnuteľnej kultúrnej pamiatky; desať metrov sa počíta od obvodového plášťa stavby, ak nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou je stavba, alebo od hranice pozemku, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou aj pozemok.

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov v čl. 44 ods. 2 ukladá každému povinnosť chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo. Podrobnosti o právach a povinnostiach v súvislosti s touto povinnosťou sú ustanovené zákonom (čl. 44 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky).

Ochrana kultúrneho dedičstva je verejným záujmom, čo vyjadruje aj Deklarácia Národnej rady Slovenskej republiky v uznesení č. 91/2001 Z. z., pričom Slovenská republika je tiež v tejto oblasti viazaná medzinárodnými svetovými a európskymi dohovormi o ochrane kultúrneho a prírodného dedičstva.

Vzhľadom na uvedené rozhodol správny orgán tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Podľa § 53 a § 54 ods. 1 a 2 správneho poriadku má účastník konania právo podať proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na Pamiatkový úrad Slovenskej republiky, Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava, v lehote do 15 dní odo dňa oznámenia rozhodnutia účastníkovi konania.

Toto rozhodnutie je preskúmateľné súdom až po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov.

Ing. arch. Lýdia K u b e k o v á
námestníčka generálneho riaditeľa

Doručí sa doporučene – do vlastných rúk:

Mesto Veľký Meder, Mestský úrad, Komárňanská ul. 207/9, 932 01 Veľký Meder

Doručí sa – doporučene (po nadobudnutí právoplatnosti):

Okresný úrad Dunajská Streda, katastrálny odbor, Agátová 1468/7, 929 01 Dunajská Streda

Na vedomie:

Krajský pamiatkový úrad Trnava

Pamiatkový úrad SR – na založenie do spisu 2x